

hedendaagsche paedagogiek is, dat zij zich geheel tot de samenleving leerde wenden.

Grooter wordt de verwarring nog, wanneer we letten op de verhouding van opvoedkunde en filosofie. Er is geen paedagogiek die niet staat onder den invloed eener bepaalde wijsbegeerte; ook al zullen we dan bij sommige paedagogische richtingen slechts kunnen spreken van een latende filosofie.¹⁾ Maar nu dient erkend te worden, dat menige paedagogiek zich bedient van stellingen en methodes, die onderling onvereinigbaar zijn. Niet immer was het paedagogisch stelsel, dat als volkomen nieuw werd gepropageerd, voldoende doordacht, en de consequenties van het eigen systeem durfde men niet immer uit te werken. Ook dit feit had voor de paedagogiek minder aangename gevolgen. Men waagde deswege tegenover haar, wat men jegens een mensch niet dadelijk doet: om haar inconsequenties werd ze doodverklaard. Zoo meende b.v. A d o l f L a s s o n, dat de paedagogiek „Keine Wissenschaft, und auch kein Teil einer Wissenschaft“ is. Hoogstens zou ze „eine Sammlung von Rathschlägen“ zijn.²⁾

Wat in de nieuwere opvoedkunde boven alles ons treft, is de onrust en de gejaagdheid. Niet alleen volgt de eene theorie de andere op in al sneller tempo, maar ook wil men een volgende methode reeds ingang doen vinden, wanneer de vorige nog ternauwernood werd uitgewerkt en toegepast. Lang voor onze kinderen het lijdend voorwerp als zinsdeel kennen, zijn ze zelf reeds, zooal geen lijdend, dan toch lijdelijk object van een pas uitgedacht nieuw systeem, dat belooft alle paedagogische wonderen te doen beleven.

Daarbij is er ernstige verdeeldheid en telkens merkbare innerlijke tweespalt in de opvattingen van hen, die aan de opvoeding leiding zullen geven. En wat Dr. H. B a v i n c k zeide van de wijsbegeerte van 't einde der vorige eeuw, dat geldt van de paedagogiek van het eerste kwartaal van onze eeuw: „er ontbreekt een „einheitliche“ wereld- en levensbeschouwing, en daarom is dit woord de leuze van den dag.”³⁾

Bij de erkenning nu van het feit, dat de tegenstelling tusschen de onderscheiden systemen, het onmogelijk maakt, een algemeene karakteristiek voor de jongste paedagogische werkzaamheden te geven, komt dan evenwel ook de vraag aan de orde, uit welke hoofdoorzaak de innerlijke verdeeldheid in het paedagogisch denken van het heden te verklaren valt.

Ook op deze vraag heeft men velerlei antwoord gegeven. Men

¹⁾ cf. Dr. Max Ettlinger, Die philosophischen Zusammenhänge in der Pädagogik der jüngsten Vergangenheit und Gegenwart. 4 sqq. Theodor Litt, Die Philosophie der Gegenwart und ihr Einfluss auf das Bildungsideal. 13.

²⁾ Max Frischeisen-Köhler, Bildung und Weltanschauung. 13 sqq.

³⁾ Dr. H. Bavinck, Chr. wereldbeschouwing. 6.